

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 05.854.027
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Валерія BOBK,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
1997 року народження, громадянка Україна,
(назва держави, громадянином якої є здобувач)
освіта вища: закінчила у 2019 році Вінницький національний аграрний університет
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю Економіка
(за дипломом)
виконала акредитовану освітньо-наукову програму Економіка

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Вінницького національного аграрного
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи).
університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця від «24» грудня 2024 року
№ 106а
підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Григорій КАЛЕТНИК, доктор економічних наук, професор, академік НААН України, професор кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів – Роман ЛОГОША, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Діна ТОКАРЧУК, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів – Юрій ДУБНЕВИЧ, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та розвитку територій імені Євгена Храпливого, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Ілона ЯСНОЛОБ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права, Полтавський державний аграрний університет.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «11» березня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(галузь знань)

Валерії BOBK
(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Організаційно-економічне забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки»
(назва дисертації)

за спеціальністю

051 Економіка

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Інна ГОНЧАРУК, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, наукової та інноваційної діяльності, Вінницький національний аграрний університет

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота виконана здобувачем особисто, державною мовою, відповідно до вимог щодо її оформлення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які забезпечують розв'язання наукового завдання, що має істотне значення для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (відповідно до п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 49 наукових публікацій за темою дисертації, з них 12 (відповідно до п.8, п.9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії):

1. Гончарук І.В., Вовк В.Ю. Понятійний апарат категорії сільськогосподарські відходи, їх класифікація та перспективи подальшого використання для виробництва біоенергії. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3 (53). С. 23-38. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-3-2> (1,08 друк. арк. – особистий внесок – досліджено трактування поняття «відходи» у європейських та вітчизняних нормативних документах, наведено авторське бачення поняття «сільськогосподарські відходи» – 0,54 друк. арк.).

2. Вовк В.Ю. Економічна ефективність використання безвідходних технологій в АПК. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 4 (54). С. 186-206. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-4-13> (1,36 друк. арк.).

3. Вовк В.Ю. Світовий досвід переходу до моделей циркулярної економіки на основі використання безвідходних технологій в АПК. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 91-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-14> (0,95 друк. арк.).

4. Вовк В.Ю. Впровадження принципів екології для забезпечення безвідходного сільськогосподарського виробництва. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2022. Т. 27. № 2 (92). С. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-92-9> (0,81 друк. арк.).

5. Вовк В.Ю. Оцінка економічної ефективності інвестування у безвідходні технології у сільському господарстві. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2022. Т. 27. № 3 (93). С. 88-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-93-16> (0,83 друк. арк.).

6. Вовк В.Ю. Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 177-182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-31> (0,74 друк. арк.).

7. Гончарук І.В., Смчик Т.В., Вовк В.Ю. Екологічне оподаткування як інструмент впливу на обсяги утворення відходів: імплементація європейського досвіду в Україні. *Бізнес Інформ*. 2022. № 11. С. 221-230. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-221-230> (1,02 друк. арк. – особистий внесок – здійснено порівняння видів екологічних податків, які

справляються у країнах ЄС та в Україні, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення механізму нарахування, розподілу та використання коштів екологічного податку в Україні, використовуючи досвід країн ЄС – 0,34 друк. арк.).

8. Гончарук І.В., Вовк В.Ю. Виробництво біометану з агробіомаси в Україні: проблеми та перспективи. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2022. № 2 (37). С. 65-72. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2022-2-10> (0,8 друк. арк. – особистий внесок – визначено передумови виробництва біометану в Україні зі сторони попиту та пропозиції, а також основні стримуючі фактори розвитку даної галузі у країні – 0,4 друк. арк.).

9. Гончарук І.В., Панцирева Г.В., Вовк В.Ю., Верховлюк С.Д. Дослідження екологічної безпеки та економічної ефективності дигестату як біодобрива. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 2. С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2023.282744> (0,65 друк. арк. – особистий внесок – удосконалено механізм впровадження екологічних інновацій – 0,16 друк. арк.).

10. Гончарук І.В., Панцирева Г.В., Вовк В.Ю. Оцінка біоенергетичного потенціалу АПК для забезпечення енергетичної незалежності галузі. *Проблеми економіки*. 2023. № 3 (57). С. 71-80. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-71-80> (0,74 друк. арк. – особистий внесок – розраховано теоретичний, технічний та економічний біоенергетичний потенціал сільськогосподарських відходів – 0,25 друк. арк.).

11. Вовк В.Ю., Красносельська А.А. Еколого-економічні аспекти трансформації енергетичного забезпечення України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-82 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3032/2953> (0,72 друк. арк. – особистий внесок – запропоновано структурно-логічну схему виробництва біометану після доочищення біогазу, визначено основні перешкоди для виробництва біометану в Україні – 0,6 друк. арк.).

12. Вовк В.Ю. Механізми державного стимулювання державно-приватного партнерства щодо впровадження безвідходних технологій для виробництва біопалив в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 346-353. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-55> (0,77 друк. арк.).

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради Калетнік Г.М.

1. На слайдах 11-12 Ви наводите розрахунки теоретико-енергетичного, технічного та економічного потенціалів первинних відходів рослинництва в Україні, скажіть, будь ласка, як Ви розраховували їх та що вони відображають?

2. Як продовження до попереднього, ще одне запитання. Які фактори, на Вашу думку, впливають на величину теоретико-енергетичного, технічного та економічного потенціалів первинних відходів рослинництва в Україні?

Рецензент Логоша Р.В.:

1. Автором проведено ґрунтовне дослідження підходів до трактування сутності поняття «відходи» та їх різних видів вітчизняними науковцями, проте, доцільно було б висвітлити бачення зарубіжних авторів щодо даної проблематики.

2. Здобувач у табл. 2.2 аналізує динаміку обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в Україні з врахуванням продукції рослинництва і тваринництва, проте біоенергетичний потенціал сільськогосподарських відходів розраховано лише з врахуванням відходів рослинництва.

3. Розділ 1 роботи є занадто великий за обсягом, необхідно оптимізувати його, винести окрему інформацію у додатки.

4. Виокремлені автором проблеми та перспективи системи екологічного оподаткування в Україні варто навести у вигляді рисунку або таблиці.

5. У табл. 3.2 детально проаналізовано стан оподаткування за викиди вуглецю. Варто було б представити дані щодо надходження до бюджетів країн саме від цього виду податку та

простежити, які сформувалися тенденції.

Рецензент Токарчук Д.М.:

1. Автором у розділі 1 детально описується процес виробництва біогазу як напрям біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів. Проте у п. 1.3 роботи доцільно обґрунтувати також біоенергетичну утилізацію сільськогосподарських відходів із виробництвом твердих біопалив (пелет, брикетів), адже вони відіграють важливу роль у для забезпечення енергетичної безпеки країни.

2. На с. 70 у табл. 1.2 наводиться авторський підхід до порівняння лінійної та циркулярної економіки за низкою критеріїв, разом із цим доцільно було б обґрунтувати наведені відмінності між моделями - навести висновок до таблиці, що, на нашу думку, було б позитивним доповненням проведеного дослідження.

3. П. 2.3 «Впровадження принципів реверсивної логістики для забезпечення безвідходного сільськогосподарського виробництва» перенасичений теоретичним матеріалом, який частково можна було б скоротити без втрати змісту. Більш концентроване викладення основних ідей дозволило б підкреслити практичну цінність дослідження та спростити сприйняття ключових висновків.

Опонент Дубневич Ю.В.:

1. Авторкою у п. 2.3 роботи наведено переваги впровадження елементів реверсивної логістики на сільськогосподарських підприємствах із розмежуванням на економічні, екологічні та соціальні ефекти (с. 144, рис. 2.16). Вважаємо, що наведені переваги були б набагато змістовніші, якби їх було б побудовано ґрунтуючись на практичному досвіді використання реверсивної логістики у ТОВ «Миронівський хлібопродукт».

2. Рисунок М.1 «Класифікація джерел біомаси для виробництва енергії», представлений у додатку М (с. 268) є неповним, адже відходи тваринництва включають не тільки гній та пташиний послід. Тому рисунок доцільно було б доповнити, а саме у частині вологих залишків необхідно додати туші тварин, а у частині сухих залишків - пір'я, роги, копита і т.п.

3. Запропоновані здобувачкою інструменти державного стимулювання проєктів біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів та виробництва біогазу, наведені у додатку Т (табл. Т.1, с. 275) частково стосуються виробництва біопалив, частково – утилізації відходів. З огляду на це, на нашу думку, для посилення інформаційності дослідження, таблицю варто розділити на дві частини.

4. Авторкою у роботі розгорнуто представлено серед безвідходних технологій виробництва біопалив біогаз, біометан, проте недостатньо приділено уваги іншим технологіям переробки відходів на біопалива, зокрема - виробництво твердих біопалив із відходів рослинництва (брекети, пелети); рідких біопалив (біоетанол та біодизель) із сільськогосподарських відходів та агробіомаси.

Опонент Яснолоб І.О.:

1. Авторкою здійснено дослідження ефективності системи екологічного оподаткування у країнах ЄС-27 (с. 187, рис. 3.1) у млн євро та в Україні (с. 188, рис. 3.2) у млн грн. Для можливості співставлення та порівняння витрат на охорону навколишнього середовища та загального обсягу надходжень від екологічного податку, доцільно було б привести дані до однієї розмірності, або, можливо, відобразити показники у відсотковому співвідношенні. Це значно підвищило б цінність проведеного дослідження.

2. Важливим етапом дослідження є представлення аспіранткою інвестиційних сценаріїв у галузі ВДЕ та біогазових технологій залежно від бажаного варіанту початкового етапу виходу на ринок. Також представлено фінансову модель інвестування у придбання та використання біогазового устаткування. На нашу думку, варто було здійснити розрахунки на прикладі конкретного підприємства для можливості формування висновків щодо доцільності обрання одного зі сценаріїв інвестування.

3. Здобувачкою надано рекомендації щодо шляхів удосконалення системи екологічного

оподаткування в Україні (п. 3.1, с. 193-194), вважаємо за доцільне, для наочності, систематизувати їх у вигляді таблиці або рисунку.

4. На рис. Е.1 (с. 262, додаток Е) наведено розроблену авторкою концептуальну модель формування стратегії впровадження біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів в умовах циркулярної економіки. Вважаємо, що виходячи з поставлених завдань у дослідженні, назву останнього блоку «Еколого-економічний та соціальний контроль» варто замінити, використовуючи сталий розвиток (наприклад, «Забезпечення сталого розвитку галузі»).

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Валерії BOBK

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(галузь знань)

за спеціальністю 051 Економіка

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Григорій КАЛЕТНИК

(власне ім'я та прізвище)